

Туркот О. А.

к.ю.н., юрисконсульт ГО «Об'єднання «Самопоміч» (м. Львів)

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

27 травня 2015 року відповідно до розпорядження КМУ № 662-р було схвалено «Стратегію підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки» (далі – Стратегія) [1]. У названій стратегії визначені основні завдання, що повинні бути вирішені КМУ для проведення реформи управління державною власністю. Варто провести аналіз заходів, визначених Стратегією для підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

У Стратегії зазначено, що внаслідок слабкої економічної ситуації, девальвації гривні та водночас недостатнім рівнем операційної ефективності суб'єктів господарювання та інших чинників, підприємства зазнали значних збитків. Виокремлено наступні причини низької ефективності діяльності суб'єктів господарювання: недостатньо розвинена система корпоративного управління; міністерства втручаються в управління суб'єктів господарювання, що призводить до зниження рівня прозорості діяльності таких, ефективності їх операційної діяльності, погіршення фінансових показників та виникнення конфліктів інтересів (непрозоре призначення керівництва та неефективна система оплати праці); недостатня фінансова дисципліна суб'єктів господарювання призводить до виникнення у держави потреби компенсувати збитки, у зв'язку з цим необхідно здійснювати бюджетний нагляд.

Ключовим із шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки є удосконалення корпоративного управління відповідно до Рекомендацій з корпоративного управління суб'єктами господарювання Організації економічного

співробітництва та розвитку [2]. Необхідно зазначити, що в Україні необхідно удосконалити корпоративне управління відповідно до вимог ЄС та відповідно до законодавства про захист економічної конкуренції. Це стосується зокрема дій, спрямованих на боротьбу із посяганнями на підприємства («рейдерством») [3, с. 20-23], оскільки в Україні недостатньо розвинена корпоративна культура. Внаслідок останнього знижується інвестиційна привабливість держави та завдаються збитки державному бюджету. А це є значним негативом, оскільки придбання акцій є важливим способом корпоративної форми інвестиційної діяльності, затребуваної і поширеної у багатьох країнах світу [4, с. 105-107]. У Стратегії вказано, що заходами, необхідними для удосконалення корпоративного управління, є наступні: підвищення рівня прозорості діяльності суб'єктів господарювання, узгодження інтересів керівництва та суб'єктів управління об'єктами державної власності, створення наглядових рад у суб'єктах господарювання та введення до складу таких рад незалежних директорів.

Під підвищенням рівня прозорості діяльності суб'єктів господарювання у Стратегії розуміють опублікування суб'єктами господарювання на власних веб-сайтах фінансової звітності (яка повинна підтверджуватися результатами якісного аудиту. Аудит найбільших суб'єктів господарювання необхідно проводити визнаними на міжнародному рівні аудиторськими компаніями, акредитованими Європейським банком реконструкції та розвитку і Світовим банком), рішень загальних зборів акціонерів, списку посередників та проведення аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання незалежними аудиторами. Варто зазначити, що фінансова звітність, яку перевірили визнані на міжнародному рівні аудиторські компанії, буде сприйматися як надійне джерело інформації. Також, необхідно зазначити, що для керівника та членів наглядової ради встановлюють правило щодо повідомлення суб'єкта управління об'єктами державної власності щодо вчинення правочину, у вчиненні якого вони мають заінтересованість. Варто зазначити, що вказане правило сприяє підвищенню рівня прозорості діяльності суб'єктів

господарювання та підвищенню фінансової дисципліни таких, а тому є важливим та своєчасним.

Під узгодженням інтересів керівництва та суб'єктів управління об'єктами державної власності розуміють здійснення відкритого і прозорого процесу відбору та призначення керівників, впровадження належних програм оплати праці керівництва суб'єкта господарювання (встановлення оплати праці, яка відповідає ринковому рівню).

У Стратегії зазначено, що державні унітарні підприємства, які виконують переважно комерційні функції, повинні бути перетворені у державні акціонерні товариства, що сприятиме впровадженню культури акціонерного управління, у тому числі розмежуванню державних функцій з управління об'єктами державної власності і регуляторних функцій, впровадженню потужного корпоративного управління та удосконаленню порядку підзвітності керівництва [1]. Необхідно зазначити, що у випадку проведення продажу акцій вказаних державних акціонерних товариств необхідно провести оцінку акцій та здійснити продаж за розумною ціною, не нижчою, ніж ціна, що існувала протягом попереднього року. У такому випадку будуть захищені інтереси держави.

Зрозуміло, що на сьогодні українська економіка вкрай потребує внутрішніх та іноземних інвестицій. Одним із шляхів їх надходження є продаж акцій великих підприємств, що належать державі. У цьому зв'язку слід звернутися за прикладом до країни, з вини якої склалася настільки важка ситуація в економіці. Отже, на сьогодні економіка РФ через санкції позбавлена зовнішніх кредитів, а падіння світових цін на нафту є серйозною загрозою для сировинної економіки. Тому російський уряд на початку лютого 2016 року виставив на продаж великі пакети акцій, що належать державі. Але незвичне тут у тому, що покупцем цих пакетів може бути лише суб'єкт господарювання чи громадянин РФ (тобто резидент), оплата вартості акцій може здійснюватися за рахунок власних або залучених коштів, однак у другому випадку кредитором не може виступати російський банк чи інша російська фінансово-кредитна

установа. Тобто у цьому прикладі держава має залучити зовнішні ресурси до власної економіки. Україна також періодично продає пакети акцій, що належать державі. Однак у вітчизняному законодавстві відсутня заборона для іноземців виступати покупцями (інвесторами) і тим більше відсутні умови до походження залучених коштів.

На сьогодні важко дати однозначний коментар застосуванню подібних заходів у межах корпоративного законодавства України. З одного боку, наявність внутрішніх інвесторів, готових вкладати власні великі кошти в українські акціонерні товариства, була б найбільшим позитивом. А з іншого, цих інвесторів повинна бути достатня кількість, а крім коштів вони повинні мати бажання придбати акції, яке підкріплено розрахунками і бізнес-планами.

Названа вище Стратегія також вказує на недоліки при приватизації акцій державних підприємств: у зв'язку із недостатньою інформацією про об'єкт приватизації інвестори, особливо іноземні, можуть відмовитись від участі у приватизації або запропонувати нижчу ціну за об'єкт приватизації. Це, у свою чергу, буде негативно позначатись на показниках надходження коштів до державного бюджету. Проблема інформування інвестора про можливості українських акціонерних товариств є складною і комплексною, а тому подолати її повинні спільно і держава, як власник акцій, що бажає їх дорожче продати, так і різноманітні неурядові організації, у першу чергу торгово-промислові палати.

Отже, за допомогою заходів, вказаних у Стратегії, в Україні має бути підвищено ефективність діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Зокрема, буде удосконалена система корпоративного управління, здійснено розмежування функцій між КМУ та міністерствами як суб'єктами управління об'єктами державної власності і регулятора, підвищено рівень прозорості діяльності суб'єктів господарювання, узгоджено інтереси керівництва та власників суб'єктів господарювання, запроваджено наглядові ради та незалежних директорів, здійснено реструктуризацію та приватизацію об'єктів державної власності. Вказані засоби сприятимуть підвищенню

інвестиційного клімату у державі, збільшенню надходжень до державного бюджету, підвищенню рівня прозорості та підзвітності державних суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Стратегія підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2015 року №662-р [Електронний ресурс] / Кабінету Міністрів України // Законодавство України : сайт. — Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248295032>.
2. G20/OECD Principles of Corporate Governance [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/2615021e.pdf?expires=1453658112&id&accname=guest&checksum=0DCBCDA7F116D0722FF5D9E15C0BCAB3>.
3. Туркот О. А. Правовий захист акціонерних товариств від посягань на їх майно та органи управління : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Туркот Ольга Андріївна. — Кривий Ріг : ДЮІ, 2015. — 240 с.
4. Дерев'янко Б. В. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності : навч. посібник / Б. В. Дерев'янко ; МВС України, Донецький юридичний інститут. — Донецьк : Видавничий дім «Кальміус», 2012. — 204 с.